

МЕТОДИКО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ МІНІАТЮРНОГО ЖИВОПИСУ

Анотація. У статті розглядається проблема організації методико-педагогічних умов самостійної роботи з дисципліни «Мініатюрний живопис і графіка».

Ключові слова: творчий задум, підготовка майбутніх учителів, методико-педагогічні умови, мініатюрний живопис і графіка, самостійна робота.

Анотация. В статье рассматривается проблема организации методико-педагогических условий самостоятельной работы по дисциплине: «Миниатюрная живопись и графика».

Ключевые слова: творческий замысел, подготовка будущих учителей, методико-педагогические условия, миниатюрная живопись и графика, самостоятельная работа.

Annotation.

In article the problem of the organisation of metodiko-pedagogical conditions of independent work on discipline is considered: «Tiny painting and a drawing».

Keywords: a creative plan, preparation of the future teachers, metodiko-pedagogical conditions, tiny painting and a drawing, independent work.

Постановка проблеми. Діапазон наукових досліджень в галузі мініатюрного живопису досить великий, однак, незважаючи на значну кількість досліджень, мініатюра залишається "маловивченою". Актуальність проблеми полягає в тому, що методика організації самостійних занять з мініатюрного живопису є мало розробленою.

Мініатюрний живопис допомагає людині пізнати навколишній світ, сприяє творчому підходу в організації не тільки академічних, але й самостійних занять із дисципліни: "Мініатюрний живопис і графіка". У зв'язку з цим, необхідно різнобічно розглянути методико-педагогічні умови проведення самостійних занять з курсу: "Мініатюрний живопис і графіка".

Аналіз досліджень і публікацій. Розробці теоретичних основ підготовки студентів до професійно-творчої діяльності присвячені роботи В.І.Андреева, М.В.Воронова, С.Е.Ігнат'єва, а також Б.Р.Вишера, Г.Спенсера, Є.Тейлера. Дослідження щодо виявлення сутності педагогічної творчості були здійснені В.І.Загв'язинським, В.А.Кан-Каликом, К.М.Левітановим, В.В.Томашевським, Ю.В.Санько та іншими. Про мініатюру видані праці мистецтвознавчого характеру наступних авторів: В.О.Бародуліна, В. Н.Лазарева, Я.П.Запаско, Д.А.Чирків. Деякі питання з методики викладання образотворчого мистецтва і техніки виконання живопису і графіки розглядали у своїх працях Н.Н.Ростовцев, Е.В.Шорохов та інші. Н.И.Уткиною була розроблена методика навчання мініатюри в галузі народних художніх промислів. В.М.Непомнящий вніс великий вклад у процес навчання у своїй праці "Перспектива в композиції".

Інтерес викликають праці наступних авторів: В.П.Авраменко, А.О.В'юник, Б.Р.Виппера, В.Л.Глазичева, С.С.Головатого, А.М.Красовського й інших. У сучасній педагогічній науці відчувається тенденція до індивідуально-орієнтованого навчання, де в центр усієї навчально-виховної роботи висувається особистість із її зростаючими потребами, пізнавальними інтересами, здатностями. У навчально-творчому процесі з'являється можливість вибору напрямків, способів роботи. Крім спеціально організованого навчання, проведеного під керівництвом вчителя, все більшого значення набуває самоосвіта. Успіх самоосвіти в мініатюрі багато у чому залежить від створення педагогічних умов, що сприяють успішному засвоєнню учнями теоретичного і практичного матеріалу. Головна якість того, хто навчається мініатюрному живопису й міні-графіці, вміння застосовувати знання на практиці.

У педагогічних напрямках теоретико-методичних основ педагогіки, а також соціалізації й виховання розроблені методичні рекомендації академіка О.В.Глузмана: "Удосконалювання самостійної роботи студентів у процесі вивчення курсу "Загальна педагогіка", "Питання, завдання і тести для самостійної роботи студентів" та інші.

Метою статті є аналіз методико-педагогічних умов організації й проведення самостійних занять з дисципліни "Мініатюрний живопис і графіка".

Виклад основного матеріалу. Історичний екскурс розвитку мініатюрного живопису відіграє важливу роль у процесі самостійної роботи як фундамент, що дозволяє представити й осмислити один із найбільш найскладніших розділів живопису.

Мініатюра - особливий вид образотворчого мистецтва, що вимагає від майбутніх художників-педагогів високого, інтелектуального розвитку, як допоміжних властивостей, що так і провідних властивостей художніх здібностей. Головними параметрами, за яких визначаються рівні якості навчальних робіт, є такі: композиція, малюнок, колір, тон, висвітлення, передача об'єму зображених об'єктів, образність, фактура основи, техніко-технологічні методи, вміння комбінувати прийоми, використовуючи, природні й рослинні матеріали з метою досягнення художньої виразності.

Концепція художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах України висуває своїм завданням виробити індивідуально-ціннісне відношення до мистецтва, формувати загальні й спеціальні здібності, а також виховувати потребу в художньо-творчій самореалізації.

Ті, хто навчаються мініатюрному живопису, виконують самостійно завдання, в яких активно використовують раніше набуті знання, вміння, навички.

Методика організації й проведення самостійної роботи з мініатюрного живопису передбачає участь у навчальному процесі асистентів, що навчаються в магістратурі, педагогів-предметників. "Колек-

тивне дослідження пов'язане з розробкою групи учасників роботи загальної теми, коли кожний з дослідників виконує якусь частину загальної роботи. Комплексне дослідження - різновид колективного. Воно відрізняється багатопредметністю й багатоаспектністю" [5, с. 32с.].

Перший етап - організаційно-орієнтовний, де пропонується спільний принцип роботи організаторам самостійних занять з мініатюрного живопису: "ученого педагога-художника" і колективу з помічників асистентів.

Другий етап - діагностичний, де використовуються традиційні методи викладання мініатюрного живопису й мініатюрної графіки.

Третій етап - установчий. На даному етапі визначаються вихідні цілі й завдання, де проектує модель даної системи самостійних занять.

Четвертий - констатувальний. Цей етап має на меті виконання запланованої роботи, спільний пошук творчих рішень, ради фахівців тощо.

П'ятий - заключний. Містить у собі підсумкову діагностику, узагальнення, аналіз і оцінку результатів. Ця методична система містить у собі конкретні цілі й завдання, зміст даної дисципліни, форми, методи, художні й педагогічні прийоми проведення самостійних занять, а також засоби реалізації змісту. До різних форм дослідницького методу відносяться: текстові проблемні завдання, практичні експерименти щодо застосування різних техніко-технологічних прийомів способів мініатюрного живопису й графіки. Сутність цього методу полягає у творчому добуванні знань і пошуку способів виконання мініатюрних композицій.

Дослідницький метод спрямований на самостійний розв'язання студентами творчих завдань. Наступним методом, що сприяє творчому розвитку, є евристичний метод: студенти вирішують проблемне завдання за участю педагога-художника. Питання містить часткове розв'язання проблеми. Під час реалізації цього методу важливе слово, практика, засоби наочності, комбінований підхід. Навчання мініатюрному живопису й графіці здійснюється на достовірних знаннях на основі наукових даних.

Отримані результати. Як показує досвід практичної роботи, для успішної організації занять з мініатюрного живопису й графіки необхідне створення спеціальної системи педагогічних умов. У цю групу умов входять наступні компоненти:

- систематизоване використання мистецтвознавчих матеріалів, що активізують увагу тих, хто навчається, їх емоційну й естетичну чуйність;
- вибір творів із мініатюрного живопису з метою ознайомлення й вивчення;
- використання на самостійних заняттях технічних засобів навчання, спеціальних наочних матеріалів;
- розвиток інтересу студентів до історичного минулого мініатюрного живопису й мініатюрної графіки;
- послідовне ускладнення процесу навчання;

- систематичне виконання вправ із дисципліни: "Мініатюрний живопис і графіка", використовуючи тематичну різноманітність навчальної програми;

- сполучення систематичного контролю й можливості самореалізації тих, хто навчається (у тому числі педагогічно доцільною допомогою їм);

- формування художньо-естетичної спрямованості й професійно-творчої активності;

- педагогічно доцільний взаємозв'язок між розділами навчального курсу "Мініатюрний живопис і графіка" з самостійною роботою студентів, у тому числі й дисциплінами гуманітарного циклу;

- інтегроване навчання.

Дослідницький, евристичний методи і проблемного викладу - методи проблемного навчання. Їхня реалізація у навчальному процесі стимулює студентів до творчого опанування й застосування знань і вмінь, допомагає засвоїти способи наукового пізнання.

Не менш важливо, щоб подолання певних труднощів у процесі художньо-творчої діяльності викликало у студентів почуття задоволення, віри у свої сили та творчі здібності.

На всіх етапах заняття, за можливістю, слід вводити творчі, імпровізовані й проблемні завдання. Одна з головних вимог при цьому - надання студентам, можливо, більшої педагогічно доцільної самостійності.

Використання різноманітних художніх матеріалів, застосування змішаних технік (акварель із білилом, процарапування по воску, малюнок тушшю й аквареллю, і т.д.) не тільки дозволяє студентам домагатися великої образної виразності, але й сприяє розвитку художньої творчості. Організація дослідження залежить від того, чи є воно колективним, комплексним або індивідуальним.

"Індивідуальне дослідження проводиться одним дослідником, і його організація являє собою самоорганізацію діяльності" [5, с.32]. Головну цінність самостійних робіт становить те, що студент не тільки вирішує завдання, але й ставить "надзадачі" перед собою.

До методико-педагогічних завдань організації самостійної роботи ставляться такі, як:

- розвиток інтересу до вивчення образотворчого мистецтва, зокрема мініатюри;

- виховання у студентів віри сили, у свої творчі здібності;
- послідовне ускладнення образотворчої діяльності, забезпечення перспектив художньої творчості;

- цілеспрямоване, систематизоване використання мистецтвознавчих бесід, що активізують увагу в процесі навчання;

- використання на заняттях образотворчого мистецтва технічних засобів навчання, особливо відео- і аудіоапаратури спеціальних наочного обладнання;

- активне вивчення натури;
- введення творчих, імпровізаційних і проблемних завдань;
- застосування різноманітних художніх матеріалів і технік;
- власний стиль, індивідуальна манера виконання.

Висновки. Обов'язковою методико-педагогічною умовою є наступне: наявність "лідера", який здатний генерувати ідеї й задуми, перспективи подальшого розвитку, наявність кваліфікованих педагогів-художників, наявність загальної культури колективу. Різні форми самостійної діяльності сприяють розвитку пізнавального інтересу студентів. Ті, хто навчається мініатюрному живопису, повинні бути наділені такими якостями як: прагнення й уміння самостійно мислити, здатність орієнтуватися у новій ситуації, знайти свій підхід до нового завдання, бажання не тільки зрозуміти засвоєвані знання, але й способи їх здобуття, незалежність власних суджень.

Щоб сформувати високе професійне вміння необхідно багато працювати самостійно. Ідеальна ситуація, коли педагог-художник контролює цей процес, консультує, сприяє грамотному аналізу в процесі створення оригінального художнього мініатюрного добутку.

Список використаних джерел

1. Алпатов М. В. Искусство: живопись, скульптура, графика, архитектура / М. В. Алпатов, Н. Н. Ростовцев, М. Г. Неклюдова. - [изд. 3-е, испр. и доп.]. - М.: Просвещение, 1969. - 544 с.; ил.
2. Глузман А. В. Вопросы, задания и тесты для самостоятельной работы студентов: [метод. разработка] / Александр Владимирович Глузман. - К.: Пед. пресса, 2000. - 50 с.
3. Ростовцев Н. Н. Развитие творческих способностей на занятиях рисования / Н. Н. Ростовцев, А. Е. Терентьев. - М.: Просвещение, 1987. - 176 с.; ил.
4. Ростовцев Н. Н. Рисунок. Живопись. Композиция: [хрестоматия] / Н. Н. Ростовцев, С. Е. Игнатев, Е. В. Шорохов. - М.: Просвещение, 1989. - 206 с.
5. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / В. Загвязинский, Р. Атаханов. - [3 изд., испр.]. - М.: Издательский центр «Академия», 2006. - 208 с.

Шрамко О.І.

**Криворізький державний
педагогічний університет**

МИСТЕЦТВО ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ

Анотація. У статті розглядаються питання сутності мистецтва як феномена культури, прослідковуються взаємозв'язки та співвідношення мистецтва і культури.

Ключові слова: культура, мистецтво, художня діяльність.

Аннотация. Шрамко О. Искусство как феномен культуры. В статье рассматриваются вопросы сущности искусства как феномена культуры, прослеживаются взаимосвязи и соотношения искусства и культуры.

Ключевые слова: культура, искусство, художественная деятельность.

Annotation. Shramko O. Art as the phenomenon of the culture. In the article examined questions of the essence of the art as the phenomenon of the culture, outlined interrelations and relationships of the art and the culture.

Key words: culture, art, art activity.